

Lausunto
Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta (JYY)
25.05.2011

Lausunto korkeakoulujen sähköisen hakujärjestelmäratkaisun esitutkimukseen

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta (JYY) lausuu opetushallituksen korkeakoulujen sähköisen hakujärjestelmäratkaisun esitutkimukseen (KSHJ) seuraavaa.

JYY näkee korkeakoulujen sähköisessä hakujärjestelmässä (KSHJ) väärään opiskelupaikan valintaan johtavia ja yhteiskunnalle kalliiksi käyviä, joustamattomia käytäntöjä, jotka täytyy ratkaista. JYY huomauttaa, että uudessa järjestelmässä tulee huomioida 1.8. voimaan tuleva opintotukilaki, joka vaikuttaa merkittävästi opiskelijan toimeentuloon. Näistä syistä JYY vaatii, että hakijan tulee voida muuttaa hakutoivejärjestystä vielä pääsykokeiden jälkeen, jolloin hakija osaa paremmin priorisoida hakuaan.

JYY vastustaa amk-mallista ensisijaisuuspisteiden käyttöönottoa korkeakoulujen yhteisessä hakujärjestelmässä, minkä se näkee lisäävän virhevalintoja. Virhevalinnalla JYY tarkoittaa sitä, että opiskelija ajautuu järjestelmän kankeudesta johtuen opintoihin, jotka eivät häntä motivoi. JYY pelkää lisäksi, että KSHJ:n kiireellisestä aikataulusta johtuen toisen asteen opiskelijat, jotka hakevat korkeakouluun vuonna 2012, eivät saa opinto-ohjauksessaan riittävää tietoa valintansa vaikutuksesta myöhempiin opintoihinsa. Tämäkin lisää virhevalintoja opintoihin hakeutumisessa.

JYY kannattaa KSHJ-työryhmän ehdotusta nuorten ns. pakkohaun poistamisesta. Näin opiskelijoita ei pakoteta hakeutumaan opintoihin, joihin heillä ei ole motivaatiota. Siten he välttyvät virhevalinnalta ja hukkaamasta paikkaansa ensimmäisessä kiintiössä. JYY vaatii, että KSHJ:n käytännöt luodaan niin joustaviksi, että ne helpottavat opiskelijavalintaa, mutta minimoivat potentiaaliset virhevalinnat. Joustavuuden varmistamiseksi korkeakouluihin tulee ehdottomasti rakentaa KSHJ-työryhmän ehdottamat joustavat siirtymisjärjestelyt yksiköiden ja korkeakoulujen välillä sekä tehdä näistä läpinäkyviä.

Opintotukilain muutos yhdessä KSHJ:n kanssa tekee opiskelijan virhevalinnoista kalliita ja vaikeuttaa alan vaihtoa

Opintotukilaki astuu voimaan 1.8.2011. JYY näkee, että uusi opintotukimalli, jossa kandidaatin tutkintoon myönnetään vain 37 tukikuukautta, rajoittaa merkittävästi opiskelijan mahdollisuuksia vaihtaa koulutusala opintojen aloittamisen jälkeen.

Mikäli opiskelija vaihtaa alaa (mahdollisesti myös oppilaitosta) käytettyään esimerkiksi yhdeksän tukikuukautta, hänelle jää kandidaatin tutkinnon suorittamista varten jäljelle vain 28 tukikuukautta. Tämä ei riitä opintojen suorittamiseen inhimillisellä tahdilla. Opintojen tavoite opintotukiasetuksen 4 § (6.4.2011/299) mukaan on 5,5 opintopistettä tukikuukautta kohden, jolloin opinnot edistyvät aikataulussa, eikä opintojen aiheuttama kuorma kasva liian suureksi.

Tällä tahdilla jatkaessaan opiskelija saavuttaa 28 tukikuukaudessa 154 opintopistettä. Siksi yliopistossa kandidaatin tutkintoon vaadittavat 180 opintopistettä saavuttaakseen opiskelijan on pystyttävä hyväksilukemaan uudella alallaan tutkintoonsa 26 opintopisteen edestä opintosuorituksia ensimmäiseltä vuodelta. JYY muistuttaa, että pääainetta tai alaa vaihdettaessa hyväksiluku ei ole itsestäänselvyys, eikä alojen erilaisuuden vuoksi aina edes mahdollista.

On myös hyvin tavallista, että ensimmäisenä opiskeluvuotenaan opiskelija jää ilman kesätyöpaikkaa, jolloin hänen täytyy nostaa opintotukea 12 kuukautta. Tällöin alan vaihdon jälkeen kandidaatin

tutkinnon suorittamiseen jää vain 25 tukikuukautta. 5,5 opintopisteen tahdilla 25 tukikuukaudessa kertyy 137,5 opintopistettä. Tämä tarkoittaa, että 180 opintopistettä saavuttaakseen, opiskelijan on suoritettava ensimmäisen vuoden aikana 42,5 opintopisteen edestä opintosuorituksia, jotka hän pystyy hyväksilukemaan uudella alallaan. Opiskelijan opintotuen tilanne on aina sitä huonompi, mitä myöhemmin opiskelija herää opiskeltavan alan vaihtoon.

Oikealle, itseään kiinnostavalle koulutuslalle päätyminen on kriittisempää kuin koskaan ennen. JYY näkee KSHJ:n käyttönotossa paljon asioita, jotka edesauttavat väärälle alalle päätymistä. Lisäksi KSHJ:n yhteydessä käyttönotettavat kiintiöt kaventavat epämotivoivalle alalle sijoittuneen opiskelijan siirtymistä opintojen välillä entisestään. Jo nykyisin siirtymismahdollisuudet ovat varsin joustamattomat.

JYY kokee ongelmalliseksi edellä esitetyt asiat ja esittää niihin korjauksena hakutoivejärjestelyn lukkiutumisen myöhäistämistä pääsykokeiden jälkeiseen aikaan.

Hakukohteiden priorisointi ja aikataulu asetettava myöhemmäksi kuin KSHJ:n esitutkimuksessa on esitetty

JYY näkee hakutoivejärjestyksen lukkiutumisen ajankohdan ongelmallisena. Kärkipäähän priorisoitu koulutusala, korkeakoulu tai opiskelukaupunki saattaa olla täysin hakijan ennako-odotusten vastainen. Valintakokeet saattavatkin vielä oleellisesti muuttaa hakijan toiveita hakukohteiden järjestyksistä. Mikäli hakutoivejärjestys lukitaan esitutkimuksen mukaisesti ennen valintakokeita, eikä sitä voi valintakokeiden jälkeen muuttaa, riski päätyä epämieluisalle koulutuslalle, paikkakunnalle tai korkeakouluun on suuri. Tällä hetkellä alle 25 vuotiaille voimassa oleva ns. pakkohaku tuleekin ehdottomasti poistaa kuten KSHJ-työryhmä on ehdottanut. Näin voidaan varmistua, että opiskelijoita kohdellaan yhdenmukaisesti ja he sijoittuvat alalle, jolla heillä on motivaatiota opiskella ja valmistua. Myös ylioppilaskoemenestys voi vaikuttaa vielä merkittävästi siihen, mihin hakukohteeseen hakijan kannattaa hakea.

Näistä syistä JYY näkee, että hakutoivejärjestyksen muuttamisen tulee olla mahdollista vielä ylioppilaskirjoitusten tulosten julkistamisen ja kaikkien valintakokeiden järjestämisen jälkeen. Tähän on tarjottava hakijan kannalta kohtuullinen ajanjakso. JYYn mielestä ensimmäinen sijoitteluajo voidaan toteuttaa aikaisintaan kaksi viikkoa ylioppilaskirjoitusten tulosten julkistamisen ja viimeisen valintakokeen järjestämisen jälkeen.

JYY on yhtä mieltä KSHJ:n esitutkimusta valmistelleen työryhmän kanssa siitä, että valintakokeiden ajankohtia ja valintakoe kutsujen lähettämistä tulee koordinoita enemmän ja käytänteitä yhdenmukaistaa. On huomioitava, että valintakokeiden järjestämiselle varattu aikaikkuna ei saa olla liian lyhyt, jotta hakijalle jää mahdollisuus valmistautua useampiin valintakokeisiin. Kuitenkin valintakokeiden järjestämiselle on määriteltävä selkeä takaraja. Lisäksi tulee määrittää minimiaika, kuinka monta vuorokautta ennen valintakoetta valintakoe kutsut on lähetettävä.

JYY vastustaa ensisijaisuuspisteiden käyttöä valintaperusteena

JYY vastustaa KSHJ:n esitettyjä AMK:n nykymallin mukaan jaettavia ensisijaisuuspisteitä. Vaikka hakijan ensisijainen hakutoive ei täyty, se ei tarkoita, ettei hakija olisi motivoitunut opiskelemaan seuraaviksi priorisoimissaan kohteissa. Toisaalta hakija ei välttämättä ole motivoitunut opiskelemaan kaikissa priorisoimissaan kohteissa ns. pakkohaun vuoksi.

Prioriteettilistan merkitys kuitenkin muuttuu huomattavasti, kun hakija ei tule valituksi ensisijaiseen hakutoiveeseensa. Seuraavaksi toivotuissa hakukohteissa ensisijaisuuspisteiden puuttuminen puottaa hakijan monta prioriteettia alemmas, koska hän ei ole valinnut näitä ensisijaisiksi. JYY us-

koo, että valintakoemenestyksen tulee mitata hakijan todellista motivaatiota ja soveltuvuutta alalle sekä painaa vaakakupissa enemmän kuin hakijan itse ilmoittama ensisijaisuus. JYY muistuttaa, että yliopistoissa on tähän saakka saanut valita opintopaikkansa pääsykokeiden tulosten julkistamisen jälkeen, mikäli opiskelija on tullut hyväksytyksi useisiin opintoihin. Ensisijaisuuspisteisiin siirtyminen ei ole JYYn mukaan hyvä ratkaisu haussa, jossa hakutoiveet saattavat olla useilla aloilla. (Esimerkiksi hakija Hakkarainen on priorisoinut viisi hakukohdetta samalle alalle ja ei tule valituksi ensisijaiseen hakutoiveeseensa. Koska hän ei saa ensisijaisuuspisteitä hakukohteisiin 2-5 tipahtaa hän tiukan pistekilpailun vuoksi hakutoiveeseensa kuusi, jota opiskelija ei ollut ajatellut tosissaan. Pahimmassa tapauksessa, hän ei saa ensisijaisuuspisteiden vuoksi opintopaikkaa lainkaan)

Erillistä kiintiötä korkeakoulupaikan saaneille ei tarvita, kun korkeakoulujen sisälle ja välille luodaan maan kattava siirtymisjärjestelmä

JYY näkee hyvin ongelmallisena KSHJ hakujärjestelmän yhteydessä käyttöön otettavaksi tarkoitetun kiintiöjaon. Jatkossa korkeakoulujen päätettävissä olevat kiintiöt ensimmäistä opiskelu-oikeuttaan hakeville ja muille rajoittavat jo valittujen opiskelijoiden mahdollisuutta vaihtaa alaa. Uusien opiskelijoiden syrjijäminen tulee mahdolliseksi, mikäli kiintiö muodostetaan jo korkeakoulupaikan saaneita suosivaksi.

JYYn näkökulmasta opiskelijoiden siirtymismahdollisuudet korkeakoulujen sisällä ja välillä eivät ole tällä hetkellä riittäviä. Varsinkin, jos hakukiintiöillä suositaan tiettyä ryhmää, opiskelija voi jäädä loukkuun alalle, jossa hänen opiskelumotivaationsa on heikko. Tämä ei lyhennä opintoja ja pidentä työuria alkupäästä, vaan tulos on päinvastainen. KSHJ kaventaa valinnanvaihtoehtoja, eikä opiskelija voi enää valita hänelle mahdollisesti tarjottavista useista paikoista.

Siirto-opiskelijoille tulee siksi luoda maan korkeakoulut kattava järjestelmä jo ennen KSHJ:n käyttöönottoa, erityisesti uuden opintotukilain vuoksi. Siirtojärjestelmän avulla harvempi opiskeluoikeuden saanut opiskelija voi hakea hakujärjestelmän kautta, jolloin kiintiöt muuttuvat turhiksi. Siirtojärjestelmässä tulee luonnollisesti huomioda, ettei korkeakouluihin luoda ohituskaistoja suosituille aloille.

Hakuportaalissa on huomioitava ylioppilaskuntien oikeus periä itse omat jäsenmaksunsa vapaaehtoisine lisämaksuineen

JYY näkee, että esitutkimus on huolellisesti suunniteltu ja moni käynnissä oleva uudistushanke (esim. OKM:n RAKETTI - tietohallinto rakenteellisen kehittämisen tukena) on huomioitu kohtuullisesti. Yhteen paikkaan ja portaaliin keskitetty ratkaisu vähentää kiistatta opiskelijoiden vaivaa. JYY muistuttaa kuitenkin ylioppilaskuntien oikeudesta määrätä jäsenmaksu ylioppilaskunnan jäsenten suoritettavaksi. JYY kyseenalaistaa perusteet, joilla tämä oikeus siirrettäisiin yliopistojen tai muiden tahojen hallinnoimaan hakuportaaliin. JYYn KSHJ:stä saamien tietojen mukaan portaalissa ei myöskään huomioitaisi ylioppilaskuntien mahdollisuutta kerätä vapaaehtoisia maksuja jäsenmaksunsa yhteydessä. JYY ei hyväksy järjestelmää, joka heikentäisi merkittävästi sen tarjoamia vapaaehtoisrahoitteisia projekteja esimerkiksi kehitysyhteistyötoiminnassa.

Opinto-oikeuden ei tule siirtyä opiskelijan mukana

JYY vastustaa KSHJ:n esitutkimuksessa esitettyä ajatusta, jonka mukaan yliopistosta toiseen korkeakouluun siirtyvän siirto-opiskelijan opinto-oikeus siirtyisi automaattisesti vastaanottavaan korkeakouluun. Tällöin opiskelija menettäisi paikkansa toisessa korkeakoulussa. Opiskelijan työllistymisen kannalta voi olla tärkeää, että opiskelija suorittaa korkeakoulututkinnon välillä toisessa korkeakoulussa. Esimerkiksi silloin kun kyseessä on ammattipätevyyden antava koulutus, kuten opettajankoulutus, jota ei ole tarjolla kaikissa korkeakouluissa. JYY näkee myös uhkana keskustelun siitä, että tulevaisuudessa saisi suorittaa vain yhden korkeakoulututkinnon maksutta. Tämän myötä

oikean koulutusalan löytäminen ensimmäisellä kerralla on ensiarvoisen tärkeää, eikä virhevalintoihin ole varaa. Maksullinen avoin väylä tai täydennyskoulutus ei myöskään ole tasa-arvoinen vaihtoehto opiskelijoille.

Aiempien opintojen loppuunsaattamattomuus ei voi olla este korkeakouluopintoihin hakemiseksi

JYY pitää liian ehdottomana ja joustamattomana esitutkimuksen linjausta, jossa korkeakoulupaikkaa ei voida myöntää mikäli aiemmat opinnot on kesken vaikka päättötodistus on olemassa. Lukion kesken jättäneet henkilöt ovat siirtyneet usein työelämän pariin, eivätkä kykene sen ohella suorittamaan ylioppilastutkintoaan loppuun. Kuitenkin heillä saattaisi olla kaikki edellytykset hakea ja päästä opiskelemaan moneen ammattiin tähtäävään koulutusohjelmaan. Esimerkiksi fysioterapeutin, tai muun ammattiin tähtäävän tutkinnon suorittamiseen ei välttämättä tarvita ylioppilastutkinnon arvosanoja matematiikasta tai toisesta kotimaisesta kielestä.

Väärälle koulutuslalle sijoittumisella on lukuisia sivuvaikutuksia, jotka eivät palvele opiskelijaa, koulutuksen tarjoajaa tai työnantajaa

Opiskelijan ja tulevan työntekijän henkinen hyvinvointi heikkenee hänen opiskellessaan ja myöhemmin työskennellessään alalla, jota kohtaan hänellä ei ole motivaatiota. Tämä tulee kalliiksi myös korkeakouluille, sillä yksiköt joutuvat kohdistamaan paljon resursseja opintojen ohjaukseen ja tarjoamaan opetusta opiskelijoille, jotka eivät ole motivoituneita sitä vastaanottamaan. Vielä suuremmat kustannukset väärille aloille päätymisestä seuraa yhteiskunnalle ja työnantajille. Suomessa on tällä hetkellä 257 000 työkyvyttömyyseläkeläistä ja määrä kasvaa joka vuosi. Työkyvyttömyyseläkkeelle jäädään Suomessa noin 52-vuotiaana. Huolestuttavaa on eritoten se, että alle 35-vuotiaana työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrä on lisääntynyt merkittävästi. Opiskelijoiden ohjaaminen toimimattoman hakujärjestelmän kautta väärälle alalle ei ole kenenkään etu kiristyneessä työelämässä. Siitä, että alalla on väliä kertoo myös Taloudellisen tiedotustoimiston tutkimus vuodelta 2009, jonka mukaan "tärkeintä työelämässä on se, miltä töissä tuntuu olla".

JYYn esitykset esitutkimukseen

JYY vaatii KSHJ:n esitutkimuksessa esitettyjen yksityiskohtien hiomista edellä perustelluilla tavoilla, jotta järjestelmän aiheuttamilta virhevalinnoilta vältyttäisiin. JYY esittää KSHJ:n toteutukseen seuraavaa:

- **Valintakokeiden järjestämispäiville on määrättävä takaraja**
- **Takarajan jälkeen hakijalla tulee olla kaksi viikkoa aikaa muuttaa valintatoiveidensa järjestystä. Ensimmäinen sijoitteluajo voidaan tehdä vasta tämän jälkeen.**
- **Ensisijaisuuspisteitä ei tule käyttää valintaperusteina**
- **Hakuportaalissa on huomioitava ylioppilaskuntien oikeus periä itse omat jäsenmaksunsa vapaaehtoisine lisämaksuineen**
- **Opinto-oikeuden ei tule siirtyä opiskelijan mukana**
- **Aiempien opintojen loppuunsaattamattomuus ei voi olla este korkeakouluopintoihin hakemiseksi**
- **Erillisiä kiintiöitä korkeakoulupaikan saaneille ei tarvita. Korkeakoulujen sisälle ja välille on luotava maan kattava siirtymisjärjestelmä alaa vaihtaville opiskelijoille.**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON YLIOPPILASKUNTA

Joonatan Virtanen
hallituksen puheenjohtaja

Minna Oinas
pääsihteeri

Lisätietoja: Korkeakoulupoliittinen sihteeri Hannu Järvistö | 050 330 1025 | koposihteeri@jyy.fi

